

Йохан Вилем Байен: план за общ пазар



Йохан Вилем Байен 1897- 1976

Международният банкер, бизнесмен и политик Йохан Вилем Байен е нидерландец, който със своя „план Байен“ вдъхва нов живот на процеса на европейска интеграция в средата на 50-те години на ХХ век.

Байен е един от по-малко известните членове на групата бащи основатели на ЕС. Хората, които са го познавали, са се възхищавали на неговия чар, ориентацията в международните дела и лекота на общуване.

Като министър на външните работи на Нидерландия Байен има важен принос за процеса на обединение на Европа. Той успява да убеди противопоставящите се сили в Нидерландия, както и в Европа, да приемат европейската интеграция. Неговият „план Байен“ е предложение за митнически съюз и широко икономическо сътрудничество на общ европейски пазар. Същността на плана е заложена в Римските договори през 1957 г. и оттогава представлява основата на Европейския съюз.

Ранни години

Йохан Вилем (Вим) Байен е роден на 2 май 1897 г. в Утрехт, Нидерландия. Като син на богато семейство той има безгрижно детство и получава възпитание, при което акцентът е поставен върху литературата и музиката. Кариерата си в областта на националните и международните финанси започва, след като през 1918 г. завършва университета в Утрехт. Първото му назначение е в нидерландското министерство на финансите, но през 1924 г. той преминава в банковата сфера и частния бизнес. По-късно Байен става президент на Банката за международни разплащания и директор на британско-нидерландската фирма за хранителни продукти Юниливър.

Втората световна война

През Втората световна война, докато родината му е окупирана от Германия, Байен работи в изгнание в Лондон. През 1944 г. той играе важна роля на конференцията в Бретън Уудс, на която се поставят основите на следвоенната международна

финансова система. От 1946 г. представлява Нидерландия в съвета на Световната банка, а от 1948 г. изпълнява същата роля в Международния валутен фонд.

Министър на външните работи

Байен е министър на външните работи в годините на възстановяването след Втората световна война. По време на войната той се убеждава, че за да се предотвратят периодично възникващите финансови кризи – като тази през 30-те години на ХХ век – е необходимо пълноценно регионално икономическо сътрудничество. Ръководителите в цяла следвоенна Европа започват да осъзнават, че ужасите на войната и икономическите кризи могат да се предотвратят чрез международно сътрудничество. Докато някои инициативи поставят ударението върху разгръщането на идеята в световен мащаб, Байен смята, че повече може да се постигне чрез регионално сътрудничество. Първите стъпки

към икономическо сътрудничество са предприети през 1948 г. с плана „Маршал“ – огромен пакет от американска помощ за Европа, който изисква от европейските страни да координират икономическите въпроси в ОИСР. След декларацията „Шуман“ от 9 май 1950 г. се създава Европейската общност за въглища и стомана с крайната цел да се направят невъзможни войните в Европа.



Байен на Конференцията в Месина, където представя плана си за икономическо сътрудничество в Европа.

„Планът Байен“

Байен обаче вижда възможности за по-широко сътрудничество между европейските страни. Той осъзнава, че по това време ще е трудно да се осъществи политическа интеграция и успява да убеди колегите си в Нидерландия и Европа, че напредък може да се постигне с по-нататъшно икономическо сътрудничество, като вярва, че ще последва политическо обединение. От опита си в международната банкова и финансова сфера Байен знае, че проблеми като търговските бариери и безработицата не могат да се решат лесно на национално равнище, а изискват международен подход.

Въпреки нежеланието и дори откритото противопоставяне от страна на нидерландското правителство, той успява да предложи плана си както по време на обсъждането на Европейската отбранителна общност, така и на обсъждането на Европейската политическа общност в началото на 50-те години на XX век.

Общ пазар

Първоначално планът не получава голяма подкрепа, най-вече поради факта, че по това време френското правителство не проявява интерес към по-нататъшната икономическа интеграция. Когато обаче се провалят плановете за Европейска отбранителна общност заради решението на френския парламент да не ратифицира договора, ситуацията се променя. Стига се до задънена улица, тъй като нито планираната отбранителна общност, нито политическа общност имат шансове да бъдат реализирани. Това отново поставя в центъра на вниманието „плана Байен“. Планът се основава на виждането, че е необходимо пълноценно икономическо сътрудничество не само в областта на въглищата и стоманата, а цялостно. Поради това решението е общ пазар за всичко по примера на сътрудничеството между Белгия, Нидерландия и Люксембург, установено със споразумението за Бенелюкс през 1944 г. Под ръководството на белгийския министър Пол-Анри Спаак страните от Бенелюкс съчетават идеите на Байен с френския план за общност в областта на атомната енергия и дават на Байен възможност да представи плановете си на конференцията в Месина през 1955 г. Той обяснява, че политическо единство е немислимо без общ пазар с известна обща отговорност за икономическата и социалната политика и без наднационален орган. Това мнение съвпада с мненията на останалите участници в конференцията. В резултат на това през март 1957 г. шест страни подписват Римските договори и създават Европейската икономическа общност и Евратом.

През следващите години ролята на Байен често се пренебрегва, но неговата дейност допринася за процеса на европейска интеграция през 50-те години на XX век и му отрежда заслужено място след изтъкнатите личности, които днес наричаме бащи основатели на Европейския съюз. Той ще бъде запомнен дълго като човека, който даде нов тласък на европейския проект, когато това беше най-нужно.